

Strategie řešení sociální inkluze vyloučených romských komunit ve městě Kojetíně na období 2010-2012

Popis současné situace a vyloučených romských komunit

Ve správním obvodu města Kojetína, s pověřeným obecním úřadem, žije okolo 750 Romů (čerpáno z jednotlivých obcí správního obvodu města Kojetína). Ve městě samotném a jeho místních částech se počet Romů odhaduje na 500.

V Kojetíně můžeme hovořit o enklávě zejména v ulici Padlých hrdinů. Vyšší koncentrace Romů je také v ulici Palackého, Pořadí, Náměstí Svobody, Masarykovo náměstí a Olomoucká.

Nejčastějšími sociálními problémy obyvatel těchto lokalit je zejména vysoké procento nezaměstnanosti, koncentrace početných rodin, které obývají prostorově (v některých případech i hygienicky) nevhodné byty, příp. domy, relativně vysoká drobná kriminalita dětí a mladistvých obyvatel lokalit, vysoký počet zadlužených rodin, dlužících nejen na nájemném, kterým hrozí soudní vystěhování.

Na malém prostoru, v přelidněných domech nejnižší kategorie, které jsou často v katastrofálním technickém stavu, na kterém se z převážné části podílejí samotní uživatelé, žijí rodiny a jednotlivci závislí (navyklí) na sociálních dávkách, vesměs dlouhodobě nezaměstnaní. Převážná většina z nich nerespektuje společenské prostředí a společenské normy.

Většina Romů nemá snahu řešit situaci bydlení vlastnickou formou a využívá bydlení nájemní, kterého si ovšem neváží. V některých případech si Romové neváží ani bydlení vlastního, kdy jej neudrží v čistotě, neinvestují do oprav, hromadí odpadky, apod. Jejich specifickým způsobem života dochází postupně v některých případech k devastaci bytu, znečištění životního prostředí (skládky odpadů kolem domů) a ke špatným hygienickým podmínkám, které zvyšují riziko šíření infekčních onemocnění.

Většina příslušníků romské komunity je majoritní společností vnímána jako skupina nepřizpůsobivých, nepracovitých lidí, páchajících trestnou činností. Nejviditelnější je opět skupina obyvatel, která žije v odloučené komunitě na ulici Padlých hrdinů.

Základním důvodem jejich situace je nahromadění problémů, které vedou k tíživé životní situaci (dosažená nízká úroveň vzdělání, nemožnost získání stabilního zaměstnání, dlouhodobá závislost na dávkách sociální péče a s tím související neochota a nedostatečná motivace pracovat, platební zadluženost mnoha rodin, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc apod.). Děti, které v těchto podmínkách vyrůstají, automaticky přejímají uvedené modely chování a jednání (nezájem o vzdělávání dětí ze strany rodičů).

Dosažená vzdělanostní úroveň romské populace mnohdy představuje faktor, který výrazně omezuje jejich možnost uplatnění se na trhu práce a s tím i jejich začleňování se do majoritní společnosti. Většina Romů dosahuje pouze základního vzdělání, malé procento je absolventy odborných učilišť a středních škol s maturitou, zanedbatelné procento tvoří Romové s vysokoškolským vzděláním. Jednou z příčin vysoké nezaměstnanosti je i ztráta či nevytvoření si pracovních návyků. Alarmující je situace v Kojetíně, kde procento nezaměstnanosti je vyjádřeno hodnotou 14,8 (září 2009).

Dnešní trh práce žádá lidi připravené, vybavené dovednostmi a znalostmi. V některých případech Romům pomáhá tento handicap řešit úřad práce s nabídkou

rekvalifikačních kurzů. Ve městě Kojetíně mají romské děti možnost navštěvovat tři základní školy. Většina dětí z romských komunit navštěvuje ZŠ Sladovní nebo ZŠ Sv.Čecha. Na školách jsou vytvořeny velmi dobré podmínky pro vzdělávání dětí, pracují zde romští asistenti pedagoga, kteří spolupracují s rodiči dětí, dohlíží na pravidelnost školní docházky a na přípravu dětí na vyučování. Ve školním roce 2009/2010 byla na Základní škole Sv.Čecha zřízena přípravná třída, která má i do jisté míry nahrazovat nedostatečnou kapacitu mateřské školy.

Město Kojetín věnuje velkou pozornost spolupráci s dalšími institucemi ve městě, zejména pak s Charitou Kojetín, Centrem sociálních služeb a Poradnou pro osoby se závislostmi.

Zařízení Charity Kojetín – rodinný klub Maria, poskytuje své služby romským obyvatelům města Kojetína a spádových obcí, stejně jako dětem i dospělým ze sociálně slabých rodin, kteří se nacházejí v nepříznivé životní situaci. Posláním klubu je odstranění nerovnosti mezi romskou menšinou a majoritní společností, zprostředkování kontaktů romské komunity se společenským prostředím, podpora při řešení jejich problémů a omezení sociálního vyloučení. Součástí klubu je i právní poradna. Přestože v Rodinném klubu Maria pracují 2 romští terénní pracovníci, kteří jsou v denním kontaktu s romskou komunitou, převážně z lokality „Bílých domků“ je jejich počet ve vztahu k počtu romského obyvatelstva nedostatečný.

Stejně jako Charita Kojetín, tak i odbor sociálních věcí Městského úřadu Kojetín vyvíjí dlouhodobou sociální práci s romskou komunitou, se zaměřením především na práci s dětmi, mladými lidmi a mladými rodinami. Město Kojetín se snaží pracovat s dětmi a mladými lidmi prostřednictvím připravovaných preventivních aktivit ve spolupráci s Městskou policií.

V pololetí letošního roku zřídilo Město Kojetín veřejnou službu, v rámci které vytvořilo cca 40 míst a kde si mohou klienti odboru sociálních věcí (převážně Romové) zvýšit výši dávky HN po odpracování 32 hodin měsíčně cca 500,- Kč

Strategie řešení situace ve vyloučených romských lokalitách

Řešení problémů sociálně vyloučených komunit je velmi **dlouhodobou záležitostí** a není ani snadné ani rychlé. Jednou ze stěžejních možností, jak tomuto problému čelit, **a na kterou vsadilo Město Kojetín, je vzájemná spolupráce institucí** při řešení problematiky začleňování romské komunity do majoritní společnosti. **Druhou prioritou Města Kojetína** při řešení sociální inkluze vyloučených romských komunit je podpora terénních pracovníků, jejichž úkolem je kvalifikovanou sociální prací minimalizovat narůstající problémy ve zmíněných lokalitách.

V roce 2007 byl ve městě Kojetíně zahájen proces komunitního plánování sociálních služeb a na základě jeho výsledků byl zpracován komunitní plán pro období 2009 – 2010. Jednou z cílových skupin komunitního plánu je i „skupina osob ohrožených sociálním vyloučením a etnické menšiny“. V souvislosti s touto skupinou byla vytvořena opatření týkající se stávajícího ubytování v Azylovém domě, zřízení poradenského centra a zachování sociálně aktivizačních služeb. Výše uvedená opatření byla již také v průběhu letošního roku realizována.

Na základě analýzy současného stavu stanovuje Město Kojetín pro období 2010 – 2012 priority při řešení sociální inkluze vyloučených romských komunit, na které bude i v budoucnu kladen důraz při tvorbě komunitního plánu a při vytvoření pracovní pozice terénního pracovníka.

Priority při řešení sociální inkluze vyloučených romských komunit na období 2010 - 2012:

- 1) **vzájemná spolupráce institucí** při řešení problematiky začleňování romské komunity do majoritní společnosti (úzká spolupráce se školami, které navštěvují romské děti, spolupráce s pracovníky státní správy a samosprávy, jejichž činnost se dotýká života romských komunit, kdy činnost je zaměřena na zprostředkování komunikace a omezování komunikativních bariér, vzájemná spolupráce regionálních a místních organizací)
- 2) **podpora terénní práce**
- 3) **podpora při řešení problému romských komunit i jednotlivců** (vzdělávání, udržování pracovních návyků, plánované rodičovství, vlastnické formy bydlení a péče o stávající bydlení, zadluženost, apod.)
- 4) **sledování situace romských komunit**
- 5) **udržování kontaktů s mluvčími a rodovými autoritami**
- 6) **udržování kontaktů s organizacemi pro děti a mládež a ve spolupráci s nimi hledat cesty k naplnění volného času romských dětí a mládeže**

Oblasti činnosti terénního pracovníka

Ze stanovených priorit vychází i oblast činnosti terénního pracovníka. Terénní pracovník má napomoci k začlenění osob, které mnohdy stojí před komplexem problémů, do majoritní společnosti.

Jeho pracovní náplní je podporovat jednotlivce – klienty, kteří **jsou ochotni na změně vlastní situace pracovat**, uspět ve vzdělávání a na trhu práce a postupně se integrovat do společnosti. Jeho práce je zaměřena zejména na klienty, kteří tvoří nejchudší složku naší společnosti. Jsou mezi nimi jak mladé rodiny s dětmi, tak handicapovaní, staří, nemocní, oběti lichvy a další osoby. Terénní pracovník musí motivovat klienta k odstranění příčiny jeho nepříznivé sociální situace především tím, že ve spolupráci s klientem hledá důvody, které tuto situaci zapříčinily, popíše je a na jejich odstranění budou společně pracovat.

Priority stanovené v této strategii budou hlavní náplní činnosti terénního pracovníka, přičemž v **oblasti spolupráce** je nutno nadále tuto rozvíjet jak se školami a školskými zařízeními ve městě, tak s organizacemi poskytujícími sociální služby, úřadem práce, městskou a státní policií, krajským úřadem, Magistrátem Města Přerova a dalšími institucemi, věnujícími se řešení problematiky romské populace.

V oblasti vzdělávání a uplatnění se na trhu práce bude terénní práce zaměřena na práci s rodiči, aby děti předškolního věku posílali do předškolních zařízení, přípravné třídy a tím pěstovali v dětech vhodné návyky před vstupem do školy. Rovněž bude jejich práce zaměřena na motivaci dětí k dalšímu studiu a vzdělávání a tím i k větší možnosti uplatnění se na trhu práce. Při řešení této problematiky bude nutná velmi úzká spolupráce s jednotlivými školami a jejich asistenty. Ke vzdělávací činnosti bude využívána, tak jako dosud, také Víceúčelová klubovna, vybavena výpočetní technikou.

V oblasti volného času bude navázáno na dosavadní činnost a budou realizovány aktivity s výchovně vzdělávacím programem; se zaměřením na prevenci

kriminality, protidrogovou tematiku, dopravní výchovu, výchovu k plánovanému rodičovství a další.

V oblasti bydlení bude pozornost terénního pracovníka zaměřena na snížení dlužných částek na nájemném a službách spojených s bydlením formou splátkového kalendáře. Dále bude jeho pozornost zaměřena na poskytnutí pomoci při hledání ubytování klientů v akutních případech (např. matky s dětmi). Dalším úkolem bude vést klienty k tomu, aby v rámci svých možností si bydlení zajišťovali pro sebe a své děti sami např. i formou stavebního spoření, které by jim mohlo tuto problematiku pomoci řešit.

Podmínky pro kvalifikovaný výkon terénní práce

Jednou z podmínek pro kvalifikovaný výkon terénní práce je vzdělávání terénních pracovníků formou účasti na vzdělávacích seminářích, školeních a konferencích. Neméně důležitou podmínkou je i vzájemná spolupráce a výměna zkušeností terénních pracovníků, pracujících na území města Kojetína a úzká spolupráce jak s Krajským úřadem Olomouckého kraje, odborem sociálních věcí, tak i s Magistrátem Města Přerova, odborem sociálních věcí, Fondem ohrožených dětí a dalšími institucemi.

Řešení situace ve vyloučených romských lokalitách a terénní práce se bez podpory volených orgánů města neobejde.